

SPORTSKI UGOVORI MALOLJETNIKA

Pregledni znanstveni rad

UDK 347.4:796-053.6(497.5)

Primljeno: 19. veljače 2014.

Marko Hrabar*

U radu se provodi analiza instituta sportskih ugovora maloljetnika s gledišta zakonodavnog uređenja i s gledišta praktične problematike takva uređenja. Stavlja se naglasak na pravnu nesigurnost i čestu nevaljanost odredaba takvih ugovora. Prikazuje se korelacija norma svih zakona u Republici Hrvatskoj koji su povezani s uređenjem statusa maloljetnika u sportu. Pregledom i analizom pravilnika dvaju sportskih saveza u Republici Hrvatskoj upozorava se na čestu praktičnu problematiku, dok se s pregledom raznih međunarodnih aspekata te materije prikazuje uređenje kojemu će se hrvatsko zakonodavstvo morati prikloniti u budućnosti. Temeljna zadaća ovoga rada jest upozoravanje na nezadovoljavajuće zakonodavno uređenje obveznopravnog statusa maloljetnika u sportu, a sve s ciljem promjena de lege ferenda.

Ključne riječi: sport, sportski ugovori, maloljetnik, Pravilnik o statusu igrača Hrvatskog nogometnog saveza, Registracijski pravilnik Hrvatskog košarkaškog saveza

1. UVOD

Sportski ugovori maloljetnika kao pozitivnopravni institut predstavljaju, unutar okvira hrvatskoga zakonodavstva i prakse, uvelike neistraženo i nekonzistentno pravno područje. Sportsko pravo kao takvo u hrvatskim je prilikama i dalje novina i samim time područje s velikim potencijalom razvoja. Promotrimo li definiciju sportskog prava u objektivnom smislu,¹ odnosno da je to skup pravnih norma ili pravnih pravila kojima se uređuju sportskopravni odnosi,² jasno uviđamo kako su sportski ugovori maloljetnika važan dio spomenutih sportskopravnih odnosa. Njima se uređuju pravni odnosi u sportu koji se tiču načelno najugroženije skupine ljudi u društvu - djece, odnosno maloljetnika. Zbog toga, a i zbog činjenice da mladi sportaši postaju sve traženija „roba“ u svijetu sporta, institut sportskih ugovora maloljetnika trebao bi predstavljati primjer dobrog zakonodavnog uređenja i njegove pozitivne provedbe u praksi. Nažalost, nije tako. Izričito zakonsko uređenje zapravo i ne postoji te se zbog toga praksa kreće u sivoj zoni kombiniranja općenitih zakonskih norma o sportu sa zakonski neujednačenim pravilnicima hrvatskih sportskih saveza. Spomenuto ima za posljedicu nezadovoljavajući status maloljetnih sportaša i u zakonodavstvu i u praksi, ali i generalno dvojbenu status drugih ugovornih strana.

* Marko Hrabar, polaznik poslijediplomskog specijalističkog studija iz športskog prava pri Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu.

¹ „Športsko pravo u subjektivnom smislu je ovlaštenje koje za pojedini pravni subjekt proizlazi iz normi objektivnog športskog prava.“, H. Kačer u: *(Uvod u) Športsko pravo*, Inženjerski biro, Zagreb, 2009, str. 3.

² *Ibid.*, str. 3.

Potrebno je reći da za takvo stanje krivnju snosi dijelom i pravna znanost. Teško se može očekivati da će nešto biti dobro uređeno zakonskim normama i da će njihovom primjenom praksa biti dobra za sve ugovorne strane ako unutar pravne znanosti određeni institut gotovo uopće nije razrađen i teoretski proučen. Iako pravna znanost predstavlja samo indirektni i tercijarni izvor prava, ona je temelj pravnog razvitka u kontekstu razlučivanja pravne problematike i pružanja mogućih rješenja *de lege ferenda*. Ipak, nužno je napomenuti da je sportsko pravo kao grana prava, a time i svi pripadajući instituti, unutar Republike Hrvatske tek u nastanku, što daje dozu razumijevanja za postojeće stanje.

Riječ je o vrlo aktualnoj, a opet nedovoljno istraženoj temi, koja se uklapa u sve veću raširenost sportske problematike. Promatrano u kontekstu pojačane društvene zaštite djece, definitivno je riječ o temi koja nema ni dovoljno dobro uređene normative ni zadovoljavajuće transparentnu praksu. Analizom pravnih propisa i njihovim teleološkim tumačenjem te uvidom u koordinaciju *soft-competence* Europske unije, cilj je ovoga rada uočiti krizne normativne točke i pravne praznine unutar hrvatskog zakonodavstva i prakse, a sve to s nadom u donošenje izmjena *de lege ferenda*.

U ovom radu ponajprije smo pokušali dati definiciju maloljetnika i sportskih ugovora generalno, uz kratak osvrt na relevantne pravne izvore, kako bismo nakon toga analizirali sportske ugovore maloljetnika i s teoretske i s praktične strane. Poslije pokušavamo dati prikaz primjene sportskih ugovora u praksi sa stajališta današnjice, ali s naglaskom mogućeg razvoja ovog sustava. Prije samog zaključka osvrćemo se na relevantne pravilnike dvaju hrvatskih sportskih saveza te dajemo sažet prikaz međunarodnog elementa sportskih ugovora maloljetnika.

2. ZNAČENJE POJMOVA MALOLJETNIK I SPORTSKI UGOVORI

Prije ulaženja u samu bit problema koji tema „sportski ugovori maloljetnika“ nosi u sebi potrebno je razlučiti značenje i pravna svojstva elementarnih dijelova spomenute teme. Ponajprije je potrebno razlučiti i obrazložiti pojam maloljetnika te nakon toga pojam sportskog ugovora kao određenog *contractus specialis* među građanskim ugovorima.

2.1. Maloljetnik

U hrvatskom pozitivnopravnom sustavu definicija maloljetnika u svojem izravnom, pozitivnom smislu ne postoji. Unatoč tome što takvo stanje stvari teoretski može izazvati određenu pravnu nesigurnost, odnosno biti prikazano kao određena pravna praznina, tome uistinu nije tako. Naime, sukladno članku 120. Obiteljskog zakona,³ „Punoljetna je osoba koja je navršila 18 godina života.“ Samom definicijom punoljetne osobe, a sukladno direktnoj suprotnosti pojmova maloljetnik i punoljetnik, jasno dobivamo i

³ Obiteljski zakon, *Narodne novine*, br. 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 61/11.

definiciju maloljetne osobe. Dakle, s apsolutnom sigurnošću i s jasnom pravnom pozadinom te tvrdnje može se reći da je maloljetna osoba ona osoba koja nije navršila 18 godina života. Da spomenuta tvrdnja ne bi ostala samo na pukom logičkom silogizmu, Konvencija o pravima djeteta,⁴ koja je, naravno, dio pravnog sustava Republike Hrvatske, u svojem prvom članku govori kako pojam dijete označava svaku osobu mlađu od 18 godina, osim ako se zakonom koji se primjenjuje na dijete granica punoljetnosti ne odredi ranije.

Kada govorimo o svim radnjama poduzetima od strane roditelja ili od strane državnih zakonodavnih, upravnih ili kojih drugih tijela koje se tiču maloljetnika u bilo kojem kontekstu, moramo spomenute radnje promatrati kroz temeljnu prizmu i najvažnije načelo Konvencije o pravima djeteta, a to je dobrobit djeteta (odnosno najbolji interes djeteta prema čl. 3. Konvencije). Navedeno se spominje u Preambuli Konvencije⁵ i kroz njezin daljnji tekst, čime se jasno htjela naglasiti važnost instituta dobrobiti djeteta.

Ono što očito proizlazi iz rečenoga jest činjenica da bi se sportski ugovori s maloljetnicima trebali sklapati ponajprije uz poštovanje dobrobiti maloljetnika. Time zapravo dolazimo i do jednog od problema glede ove materije, što će biti razrađeno u daljnjem dijelu ovoga rada zajedno s ostalim problemima, poput stjecanja poslovne sposobnosti prije punoljetnosti, raspolaganja imovinom i sl., a sve u kontekstu sportskih ugovora.

2.2. Sportski ugovori

Gledajući unutar općenitog konteksta građanskih ugovora, odnosno obveznih odnosa, sportski ugovori kao vrsta obveznih ugovora uređuju dvostrane pravne poslove kojima je svrha nastanak, promjena, odnosno prestanak obveznih odnosa.⁶ Prilikom njihova nastanka pojavljuju se sve uobičajene radnje i uvjeti koji se pojavljuju općenito za svako sklapanje ugovora. Primjerice, ponuda i prihvrat ponude, oblik i forma samog ugovora, sposobnost ugovornih strana za njegovim sklapanjem, mane volje, trenutak njegova nastanka itd.

Dakle, kao što je vidljivo iz gore napisanog, posebnost sportskih ugovora nije vidljiva iz njihovih obveznopravnih karakteristika, nego iz pukih sadržajnih činjenica, odnosno između koga se sklapa ugovor i što se njime uređuje. Stoga, on će se sklapati između sportaša i druge bilo pravne bilo fizičke osobe, a njime će se uređivati odnos spomenutih na način da će u pravilu sportaš primiti određeni novčani ekvivalent za svoje usluge.

⁴ Usvojena 20. 10. 1989.; *Službeni list SFRJ*, br. 15/1990, *Narodne novine - Međunarodni ugovori*, br. 12/93, 20/97.

⁵ „Pri donošenju svih odluka ili izvršenju postupaka koji utječu na dijete, ili na djecu kao skupinu, najvažnija mora biti dobrobit djeteta. To se odnosi kako na odluke koje donose vladina, upravna ili zakonodavna tijela, tako i na odluke koje donosi obitelj.“

⁶ H. Momčinović u: (*Uvod u*) *Športsko pravo*, Inženjerski biro, Zagreb, 2009, str 49.

Ovdje je potrebno i definirati pojam sportaša. Iako je riječ o pojmu koji može poprimiti različita značenja, govoreći o pravnom statusu sportaša, smatramo optimalnom definiciju propisanu Zakonom o sportu.⁷ Zakon u članku 6. propisuje da je sportašica, odnosno sportaš, osoba koja se priprema i sudjeluje u sportskim natjecanjima, i to ili kao član pravne osobe koja obavlja sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima ili kao osoba koja obavlja samostalnu sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima. Nastavno, Zakon o sportu propisuje kako sportaš može imati status profesionalnog sportaša ili status amatera, ali samo ako je riječ o sportašu članu pravne osobe koja obavlja sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima. Time se otvara mogućnost zaključka da se sportaši - osobe koje obavljaju samostalnu sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima - ne mogu razvrstavati na profesionalne sportaše i amatere, ali analiza toga nadilazi opseg i svrhu ovoga rada.⁸

Dakle, širina pojma sportski ugovor nedvojbeno je pa ne postoji mogućnost generalne definicije. Općenito govoreći, sportski ugovori pojavljuju se s različitim sadržajem, ovisno o predmetu i strankama ugovora, pa se u praksi susrećemo s ugovorima o igranju, menadžerskim ugovorima, sponzorskim ugovorima, ugovorima o ulaganju itd. S obzirom na to da su, po našem mišljenju, sportski ugovori o igranju svojevrsan temelj sportskopравnih odnosa, a na koji se naknadno nadovezuju ostali sportski ugovori, u ovome je radu naglasak ponajprije na analizi ugovora o igranju. Ugovori o igranju svode se na sportaševo sudjelovanje na sportskom natjecanju te sve radnje vezane uz pripremu za njega, za što će on primati od kluba određeni novčani ekvivalent.

U tom slučaju govorimo, unutar hrvatskog zakonodavstva i prakse, o ugovorima o profesionalnom igranju, koji se mogu promatrati kao uži rodni pojam od termina sportski ugovor. Ugovor o profesionalnom igranju trebamo u svakom slučaju promatrati kao ugovor *sui generis*. Njegova se specifičnost ogleda u ispremiješanoosti elemenata ugovora o radu, ugovora o djelu i ugovora o nalogu, koji su funkcionalno i ekonomski povezani unutar jednog ugovora, čime čine jednu novu pravnu tvorevinu *sui generis*.⁹

Zakon o sportu u članku 8. usmjerava sklapanje spomenutih ugovora na djelovanje profesionalnih sportaša, pa time daje i zakonsku podlogu njihovoj obveznosti u primjeni. Odnosno, „sudjelovanje u sportskim natjecanjima smatra se profesionalnim ako sportaš koji sudjeluje u sportskim natjecanjima ima sklopljen ugovor o profesionalnom igranju ili ugovor o radu sa sportskim klubom ili ako sportaš obavlja samostalnu sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima.“ No pod sportske ugovore možemo

⁷ Zakon o sportu, *Narodne novine*, br. 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13.

⁸ Člankom 6. st. 2. Zakona o sportu propisano je da sportaš koji u skladu s odredbom stavka 1. podstavka 1. istoga članka (ta odredba propisuje da je sportaš osoba koja se priprema i sudjeluje u sportskim natjecanjima kao član pravne osobe koja obavlja sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima) sudjeluje u sportskim natjecanjima kao član pravne osobe može imati status profesionalnog sportaša ili amatera. Stoga su, izuzimanjem stavka 1. podstavka 2. predmetnog članka prilikom razvrstavanja na amaterski i profesionalni status, od takve podjele izuzeti sportaši koji obavljaju samostalnu sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima.

⁹ M. Ivkošić u: *(Uvod u) Športsko pravo*, Inženjerski biro, Zagreb, 2009, str 114.

svrstati i ugovore o ulaganju, sponzorske ugovore, menadžerske ugovore, odnosno sve ugovorne oblike u kojima se kao krucijalni element sklapanja nalazi aktualna profesionalna sportska aktivnost sportaša koji je jedna od ugovornih strana.

Iz svega spomenutog valja zaključiti da su sportski ugovori vrlo širok rodni pojam, koji zbog toga ne daje mogućnost postavljanja određene definicije, nego ga treba sagledati isključivo kroz prizmu njegovih užih rodni pojmova, kao što je, primjerice, ugovor o profesionalnom igranju.

3. SPORTSKI UGOVORI MALOLJETNIKA

Kada govorimo o sportskim ugovorima maloljetnika, potrebno je poći od već spomenute analize pojma sportskih ugovora. Općenito razmatranje sportskih ugovora povezuje se s njihovim sadržajem i ugovornim stranama, dok se kod sportskih ugovora maloljetnika pojavljuje dodatna specifičnost u obliku činjenice da je jedna ugovorna strana maloljetna osoba. S time u vezi, i ovdje će u praktičnom smislu biti riječ o ugovorima o profesionalnom igranju, ugovorima o ulaganju, sponzorskim ugovorima, menadžerskim ugovorima i sl., ali sa spomenutom posebnošću maloljetnosti jedne ugovorne strane. No prije analize sportskih ugovora valja upozoriti na pravne izvore koji su relevantni za prosudbu njihove dopuštenosti i opsega prava koji iz njih proizlaze.

Izvore potrebne za analizu instituta sportskih ugovora maloljetnika nalazimo u općim pravnim izvorima. Prije svega, Ustav kao temeljni pravni izvor ne spominje sportske ugovore, ali u više navrata naznačuje djecu kao subjekte čiju dužnost zaštite ima kako država sama tako i sve druge osobe.¹⁰ Uz to, država jamči pružanje pomoći sportu, čime indirektno daje sportu značaj objekta od posebnog državnog interesa.¹¹ U pogledu pravne regulative sportskih ugovora maloljetnika, postoje dva temeljna formalna pravna izvora, odnosno Zakon o sportu i Obiteljski zakon. Zakon o sportu, uz jasno vidljivu činjenicu da je najsveobuhvatniji pojedinačni izvor prava glede sporta, u više navrata naglašava interes djece u sportu te, s druge strane, normira primjenu ugovora o profesionalnom igranju. Obiteljski zakon prije svega uređuje odnose između roditelja i djece. S jedne se strane govori o obvezi i pravu zastupanja djeteta, a s druge su strane uređeni i njihovi međusobni imovinski odnosi. Nije na odmet spomenuti i Zakon o javnom bilježništvu¹² i Zakon o radu,¹³ koji se jednako tako dotiču maloljetnika, pa time i maloljetnika u sportu, kroz obvezatnost postojanja javnobilježničkog akta, odnosno kroz uvjete za rad maloljetnika. Dakako, u skladu s teorijom hijerarhije pravnih izvora, svi pravilnici kao podzakonski akti koji na neki posebniji način razrađuju određenu

¹⁰ Čl. 62. st. 1. određuje: „Država štiti materinstvo, djecu i mladež te stvara socijalne, kulturne, odgojne, materijalne i druge uvjete kojima se promiče ostvarivanje prava na dostojan život.“ Ustav Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 56/90, 135/97, 8/98. Čl. 64. određuje: „Dužnost je svih da štite djecu i nemoćne osobe. Djeca ne mogu biti primljena na rad prije zakonom određene dobi niti smiju biti prisiljavana na rad koji štetno utječe na njihovo zdravlje ili čudoređe, niti im se takav rad smije dopustiti.“

¹¹ „Država potiče i pomaže skrb o tjelesnoj kulturi i športu.“ Ustav Republike Hrvatske, čl. 68. st. 5.

¹² Zakon o javnom bilježništvu, *Narodne novine*, br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09.

¹³ Zakon o radu, *Narodne novine*, br. 149/09, 61/11, 82/12, 73/13.

materiju, pa tako i sportske ugovore, trebaju biti u skladu s hijerarhijski jačim pravnim izvorima, no je li tome tako, vidjet će se u posebnom poglavlju ovog rada. U nastavku ćemo analizirati zajedničku pravnu problematiku svih sportskih ugovora kod kojih je jedna ugovorna strana maloljetna.

Kad se promatra pravna strana pojma sportskih ugovora maloljetnika, jasno je vidljiv problem njihovih potpisnika, odnosno lako je zaključiti kako maloljetnik nije sposoban potpisati ugovor, tj. preuzeti određena prava i obveze u pravnom prometu. Sukladno tomu, dolazi se do zaključka da će u ime maloljetnika sportske ugovore potpisivati njegovi pravni zastupnici, najčešće, naravno, roditelji. Ta činjenica ujedno predstavlja izvor većine komplikacija koje nastaju u pravnom prometu glede ove materije. Naime, Obiteljski zakon u članku 98. jasno propisuje kako „roditelji imaju dužnost i pravo zastupati svoje dijete i za njega sklapati pravne poslove, osim ako je ovim Zakonom drukčije određeno“. Nadalje, kao određena posebnost relevantna za ovu materiju, u članku 261. stavku 3. stoji: „Za sklapanje ugovora između maloljetnog djeteta i fizičkih ili pravnih osoba kojima je predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima, potrebno je prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb. Centar za socijalnu skrb mora, radi dobrobiti djeteta, osobito paziti da se zaštite djetetova imovinska prava i interesi.“ Poseban naglasak potrebno je staviti i na možda najvažniju odredbu toga članka, onu iz četvrtog stavka. Naime, obveze iz spomenutog ugovora mogu vrijediti najdulje do punoljetnosti djeteta. Time je zakonodavac vrlo jasno i izričito otklonio mogućnost „doživotnog“ ugovora, koji unatoč tome nisu nesvakidašnji u praksi.

Ovdje je potrebno pridodati i odredbu Zakona o javnom bilježništvu koja govori kako se ugovori kojima se raspolaze o imovinskim pravima maloljetnika moraju sklopiti u obliku javnobilježničkog akta,¹⁴ što znači da je javni bilježnik dužan upozoriti sve strane ugovora koja su njihova prava i obveze iz tog ugovora i pojasniti što to za njih znači.

Iz spomenutog proizlazi sljedeće: prilikom sklapanja sportskog ugovora između maloljetnika i određene pravne ili fizičke osobe ugovor će potpisati roditelji u ime maloljetnika, ali uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb, te će te odredbe vrijediti najdulje do punoljetnosti djeteta, dakle do njegove 18. godine života. Ugovor će biti sačinjen u obliku javnobilježničkog akta, odnosno prilikom potpisivanja javni će bilježnik objasniti stranama što proizlazi iz onoga što se spremaju potpisati.

Dakle, na teoretskoj se razini vrlo jasno štiti interes djeteta, ali u praksi, kao što to obično i biva, primjena spomenutog vrlo je rijetka. Nerijetko nailazimo na situacije u kojima sportski klub, odnosno određena fizička osoba, ugovaraju s maloljetnim sportašima klauzule koje nisu od interesa za maloljetnike. Pa se tako potpisuju ugovori koji vrijede i nakon nastupa punoljetnosti sportaša, zatim ugovori s mogućnosti

¹⁴ Članak 53. Zakona o javnom bilježništvu određuje: „Javnobilježnički akt potreban je osobito za pravnu valjanost: 1) ugovora o raspolaganju imovinom maloljetnih osoba i osoba kojima je oduzeta poslovna sposobnost.“

jednostranog produljenja ugovora ili ugovori koji predviđaju ubiranje postotka zarade sportaša do kraja njegove profesionalne karijere.

Potrebno je naglasiti da u praksi često vidljiva odredba o ugovornom vezivanju maloljetnika nakon njegove punoljetnosti nesumnjivo predstavlja ništetnu odredbu. Naime, gore spomenuta odredba članka 261. stavka 4. Obiteljskog zakona prisilna je norma koju nije moguće derogirati dispozicijom ugovornih strana te će svako ugovaranje suprotno toj normi imati za učinak kao da takva odredba ugovora i ne postoji. Postavlja se legitimno pitanje hoće li takva odredba imati za učinak spomenutu ništetnost samo te odredbe unutar ugovora ili će posljedica takve odredbe značiti ništetnost cijelog ugovora. Mišljenja smo da će ugovorno vezivanje maloljetnika nakon njegove punoljetnosti predstavljati samo ništetnost te odredbe ugovora, ali ne i ništetnost cijelog ugovora. Naime, ponajprije Obiteljski zakon govori da obveze iz sportskih ugovora mogu trajati najdulje do punoljetnosti djeteta. Dakle, nije izričito navedeno da će ugovaranje obveza nakon punoljetnosti imati za posljedicu ništetnost cijelog ugovora. Ovdje je potrebno osvrnuti se na odredbe članka 324. st. 1. Zakona o obveznim odnosima (*Narodne novine*, br. 35/05, 41/08, 125/11), u kojemu stoji: „Ništetnost neke odredbe ugovora ne povlači ništetnost ugovora ako on može opstati bez ništetne odredbe i ako ona nije bila uvjet ugovora ni odlučujuća pobuda zbog koje je ugovor sklopljen.“ Iako je podložno diskusiji je li ugovaranje obveza nakon punoljetnosti djeteta uvjet, odnosno odlučujuća pobuda zbog koje je ugovor sklopljen, istome djelomično doskače stavak drugi istoga članka, koji propisuje da će ugovor ostati valjan čak i ako je ništetna odredba bila uvjet ili odlučujuća pobuda ugovora kada je ništetnost ustanovljena upravo da bi ugovor bio oslobođen te odredbe i vrijedio bez nje. S time u vezi, kad se gleda spomenuti članak 261. st. 4. Obiteljskog zakona, razvidno je da je zakonodavna intencija bila osloboditi dijete obveza nakon njegove punoljetnosti, a ne utvrditi ništetnost cijelog ugovora (za razliku od odobrenja centra za socijalnu skrb propisanoga stavkom 3. istoga članka).

Mišljenja smo da je spomenuta odredba Obiteljskog zakona vrlo jasno definirala mogućnosti ugovornih strana kod ove materije te kroz to ipak pruža određenu pravnu sigurnost, što će u skoroj budućnosti imati za utjecaj i pozitivno zaokretanje prakse sportskih ugovora maloljetnika.

Unatoč vrlo jasnim pozitivnopravnim odredbama, praksa je jednako tako pokazala da roditelji potpisuju u ime svoje djece takve nevaljane ugovore, odnosno pristaju na takve odredbe ugovora. Razlog tome vidimo u činjenici da su roditelji očito sami nedovoljno informirani glede zaštite interesa svojeg djeteta ili su svjesni da neprihvaćanjem postavljenih uvjeta ne bi ni došlo do sklapanja ugovora sa sponzorom ili klubom.

Iako su spomenute pravne ili fizičke osobe koje potpisuju ugovore s djecom u javnosti prikazane u krajnje negativnom kontekstu, gledajući kroz samo ekonomsku stranu, ugovaranje vezivanja djeteta i nakon njegove punoljetnosti posve je razumno. Naime, u sportu je, generalno govoreći, uz vrhunski rezultat vezana određena zarada tek u

seniorskoj konkurenciji. U ranijim selekcijama mogućnost zarađivanja novca, uz iznimke, gotovo je nemoguća, pa je samim time i mogućnost povratka uloženi sredstava u razvoj mladog sportaša nerealna prije njegove 18 godine. Potpunom zabranom sklapanja spomenutih ugovora dobili bismo protuučinak da nitko ne bi htio uložiti novčana sredstva u mladog perspektivnog sportaša, koji će, ako uspije u sportu, početi zarađivati u ozbiljnom smislu tek nakon svoje punoljetnosti. Uzmemo li u obzir rizik piramide uspjeha, odnosno nezamislivo malen postotak perspektivnih sportaša koji zaista uspiju u odabranom sportu, te pridodamo li joj i odredbu da se uloženo može vratiti samo do osamnaeste godine života djeteta, dobit ćemo situaciju da nitko neće htjeti potpisati sportski ugovor s maloljetnim sportašem. Iz toga proizlazi nedovoljna financijska potpora, time nedovoljan sportski razvitak, što na kraju dovodi do sportskog neuspjeha. Time dajemo mogućnost uspjeha u individualnom sportu samo onoj djeci čiji su roditelji dovoljno dobro financijski situirani da mogu popratiti sportski razvitak svojega djeteta, što je, naravno, vrlo rijetko. Pogledamo li timske sportove koji se temelje na članstvu u određenom sportskom klubu i oduzmemo li im mogućnost vezivanja djece koju su oni, u sportskom smislu, stvorili uz sebe i nakon punoljetnosti, dobit ćemo situaciju gdje veliki klubovi otimaju mlade igrače s nastupom njihove punoljetnosti bez gotovo ikakve odštete. Ta činjenica sama po sebi znači propast malih klubova. Svojevrсна iznimka od gubitka odštete propisana je FIFA-inim pravilnikom o transferima i statusu igrača od 1. prosinca 2012. godine. Naime, člancima 20. i 21. propisana je tzv. naknada za treniranje i mehanizam solidarnosti. Naknadom za treniranje propisano je plaćanje naknade za igrača do 23. godine života za treniranje koje je obavljeno do 21. godine života. Mehanizmom solidarnosti propisano je da će se u situacijama kada profesionalac prijeđe u novi klub tijekom trajanja ugovora 5% svake naknade, ne uključujući naknadu za treniranje, oduzeti od ukupnog iznosa te će se raspodijeliti kao solidarni doprinos klubovima koji su sudjelovali u njegovu treniranju i obrazovanju tijekom godina. Unatoč spomenutom, primjeri kada, uvjetno rečeno, mali klub osjetno profitira pomoću spomenutih mehanizama jednako su česti kao i kada jedan igrač napravi značajnu internacionalnu karijeru.

S druge strane, vrlo je jasno kako su nedopustive situacije gdje se dijete veže unedogled ugovorima koji su prema razmjeru ugovorenih obveza jedne i druge strane vrlo blizu lihvarskim ugovorima.¹⁵ To definitivno nije u interesu djeteta, a interes djeteta postavljen je, kako propisima i konvencijama tako i javnim mnijenjem, kao određen temelj civilizacijskog razvitka.

¹⁵ Zakonom o obveznim odnosima nije izričito definiran lihvarski ugovor, ali je jasno normirano kada će biti riječ o lihvarskom ugovoru i koji će biti učinci njegova postojanja, iz čega jednostavno možemo i izvući definiciju lihvarskog ugovora. Tako u članku 329. stavku 1. Zakona o obveznim odnosima stoji: „Ništetan je ugovor kojim netko, koristeći se stanjem nužde ili teškim materijalnim stanjem drugog, njegovim nedovoljnim iskustvom, lakomislenošću ili zavisnošću, ugovori za sebe ili za nekog trećega korist koja je u očitoj nerazmjeru s onim što je on drugom dao ili učinio, ili se obvezao dati ili učiniti.“ Zakon o obveznim odnosima, *Narodne novine*, br. 35/05, 41/08, 125/11.

Stavimo li na trenutak na stranu interes djeteta, gledajući i budućnost karijere sad već punoljetnog profesionalnog sportaša, uglavnu o isplaćivanju postotka od zarade do kraja profesionalne karijere već prilikom sklapanja ugovora gotovo svi profesionalni sportaši doživljavaju kao nepravdu. No nesporna je činjenica da svaki sportski ugovor ima elemente aleatornosti. Ta se aleatornost ogleda u neizvjesnosti profesionalnog uspjeha sportaša koji je ugovorna strana, a kroz to i u povratu uloženog za drugu ugovornu stranu. Iz spomenutog su vidljive dvije okolnosti. Prvo, element neizvjesnosti povrata uloženog gotovo je u potpunosti na strani ugovorne strane koja ulaže određena novčana sredstva u sportaša. Kao drugo, činjenica neizvjesnosti pojačana je elementom aleatornosti, koji je dodatno prisutan kod sportskih ugovora upravo maloljetnika s obzirom na piramidu uspjeha u profesionalnom sportu. Iako bi rješenje spomenutog problema bilo u potpunom financiranju razvoja mladih sportaša od strane lokalne i regionalne samouprave te, naravno, države, jasno je da je to moguće samo na teoretskoj razini. No, unatoč složenosti ovog problema, zakonodavac je u mogućnosti donijeti rješenje koje će biti vrlo blizu pravičnom rješavanju stvari.

Naime, smatramo da bi bilo potrebno oformiti registar ugovora na državnoj razini, čije bi se upravljanje povjerilo Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta ili Hrvatskom olimpijskom odboru. Njegova bi se funkcija očitovala u tome da bi sportski ugovori maloljetnika bili valjani samo pod uvjetom da su priloženi registru. Registar bi imao dvojaku funkciju - ponajprije kontrolnu, a zatim, naravno, i registarsku. Kontrolna funkcija značila bi da je tijelo zaduženo za vođenje registra dužno izdati potvrdu o valjanosti ugovora u smislu njegovih sportsko-ekonomskih odredaba. S tom bi se potvrdom otklonila nestručna, a u praksi vrlo često nepostojeća kontrola centra za socijalnu skrb, koji bi se onda mogao posvetiti samo kontroli odredaba ugovora relevantnih za obiteljskopravne odnose. Tek ugovor koji bi dobio potvrdu i spomenutog tijela i centra za socijalnu skrb bio bi valjan. Razlog te pojačane kontrole vidimo u činjenici potpune nestručnosti centara za socijalnu skrb glede tumačenja sportskih odredaba ugovora. Kao sekundarna registarska funkcija, postojala bi dužnost čuvati sve ovjerene sportske ugovore potpisane između roditelja i ulagača, a u ime maloljetnika.

Paralelno sa spomenutim, iznimno bi važno bilo Zakonom o sportu normirati odnose između djeteta i pravne ili fizičke osobe koja ulaže u nju novčana sredstva na temelju sportskog ugovora za vrijeme nakon što dijete postane punoljetno. Naime, u slučaju da dijete nastupom punoljetnosti odluči ne baviti se više profesionalnim sportom, njegova bi obveza samim time prestala. U slučaju da sada već punoljetna osoba odluči krenuti putem profesionalnog sporta, ali na način da ne bude vezana ugovorom s osobom koja ju je sponzorirala kao maloljetnu, bila bi primorana vratiti odštetni iznos jednak onome iznosu koji je u nju do tada bio uloženi, uvećan za određene penale. Time bi se osigurali ulagači tako da im je sportaš dužan vratiti ono što je u njega uloženo, uvećano za određeni iznos, u slučaju da ne želi potpisati novi ugovor s istom osobom koja ga je sponzorirala kao maloljetnika. S druge strane, time bismo osigurali i mlade sportaše s obzirom na to da ih prestanak karijere oslobađa svake obveze, a da im je nastavak

karijere u suradnji s drugim ulagačem moguć samom otplatom odštetnog iznosa. U spomenutoj bi situaciji došla do izražaja registarska uloga registra, u kojemu bi položeni ugovor onemogućio sklapanje novog ugovora s drugom osobom bez plaćanja odštete prijašnjem ulagaču.

Rok za odluku o potpisivanju novog ugovora s dosadašnjim ulagačem ili za odluku o potpisivanju novog ugovora s novim ulagačem trebao bi biti adekvatnog trajanja. Mišljenja smo kako bi rok od 60 dana od nastupa punoljetnosti bio adekvatan ovakvim situacijama. Spomenuti rok bio bi prihvatljiv kako u odnosima klub - igrač tako i u odnosima sportski menadžer – igrač, pa kroz to i u svim drugim oblicima sportskih ugovora. Naime, s jedne strane treba uzeti u obzir interes kluba, odnosno druge fizičke osobe koja ima potpisan ugovor s maloljetnikom, i koji će zasigurno zahtijevati da maloljetnik potpiše novi ugovor što prije, i to kako bi otklonili postojeću nesigurnost i osigurali svoje dosadašnje uloge putem buduće djelatnosti sada već punoljetnog sportaša. S druge strane, riječ je o jednoj od prvih, ako ne i prvoj odluci dojučerašnjeg maloljetnika, koja će imati možda i presudni utjecaj na njegovu karijeru, te je stoga ipak potrebno umanjiti pritisak nad sportašem pružajući mu spomenuti rok za odluku. Činjenica je da će okolnosti poput, primjerice, trajanja natjecateljske sezone u trenutku nastupa punoljetnosti stvarati pritisak na što ranije potpisivanje novog ugovora, ali ovako postavljenim rokom sportašu se daje bolja mogućnost pregovaranja o svojim budućim pravima i obvezama, a opet ga ne sprječava da s danom punoljetnosti potpiše novi ugovor. Stoga smatramo da se rokom od 60 dana postiže ravnoteža između interesa kluba i sportaša.

Naravno, imajući u vidu realnu mogućnost nastanka spornih slučajeva u pogledu potpisivanja novog ugovora, potrebno je odrediti i tijelo koje bi bilo nadležno za tumačenje takvih spornih situacija. Isto bi tijelo bilo nadležno i za određivanje visine spomenutih penala u situacijama kada se ne bi produljivao postojeći ugovor. Mišljenja smo da Sportsko arbitražno sudište pri Hrvatskom olimpijskom odboru ili arbitražna sudišta matičnih sportskih saveza imaju apsolutno sve predispozicije za izvršavanje spomenutih dužnosti, što bi naposljetku možda dovelo i do smanjenja budućih sporova, koji su do sada često nastajali baš zbog nedovoljno dobro uređenih ugovornih odnosa.

U kontekstu spomenutoga potrebno je naznačiti i dvije iznimke od pravila da potpisivanje ugovora od strane maloljetnika ne proizvodi pravne učinke. Prva iznimka, potpisivanje ugovora o radu, predstavlja kompleksan problem, zbog čega će biti zasebno razrađen u nastavku rada, dok drugu iznimku predstavlja stjecanje poslovne sposobnosti prije nastupa punoljetnosti. Naime, razlog izostanka učinaka u obveznom pravnom prometu jest nedostatak poslovne sposobnosti. Poslovna je sposobnost sposobnost davati pravno relevantne izjave volje.¹⁶ Iznimka se odnosi na maloljetnika koji ima poslovnu sposobnost te, sukladno tome, može nastupati u pravnom prometu. Obiteljski zakon predviđa dvije mogućnosti za takvo što. Prva je sklapanje braka, a druga

¹⁶ Usp. M. Alinčić, D. Hrabar, D. Jakovac-Lozić, A. Korać, *Obiteljsko pravo*, Zagreb, 2007, str. 363.

rođenje djeteta. U oba slučaja uvjet je dob od 16 godina života maloljetnika. Dakle, ukoliko sud dade dopuštenje maloljetniku starijem od 16 godina da sklopi brak, odnosno ukoliko ga proglasi poslovno sposobnim zbog rođenja njegova djeteta, utoliko će maloljetnik steći poslovnu sposobnost i samim će time u teoretskoj situaciji mladi sportaš maloljetnik moći samostalno potpisati pravno valjani ugovor o profesionalnom igranju ili koji drugi sportski ugovor.

Situacije poput poništaja sklopljenog braka, u kojima maloljetnik gubi stečenu poslovnu sposobnost i vrijednosti učinaka koje je proizveo u pravnom prometu do tog trenutka, nadilaze opseg i svrhu ovoga rada pa ih, sukladno tome, samo spominjemo kao teoretski moguće.

4. PRAKTIČNA IMPLEMENTACIJA POZITIVNOG PRAVA NA SUSTAV SPORTSKIH UGOVORA MALOLJETNIKA

4.1. Zakonsko uređenje pravnog statusa maloljetnih sportaša

Ugovor o profesionalnom igranju, kao najčešći oblik sportskog ugovora, jest, kao što je već rečeno, ugovor *sui generis*, koji obuhvaća elemente ugovora o radu, ugovora o djelu i ugovora o nalogu. No realna budućnost unutar razvoja takvih ugovora jest približavanje ugovorima o radu. Da je tome tako, svjedoči sudska praska Europske unije, koja, sukladno slobodi tržišta, otvara mogućnost uređivanja ugovora između sportaša i njihovih klubova kao ugovora o radu, a kroz svoje je odluke podržava i CAS.¹⁷ Praksa Europske unije zaokrenula se u tom smjeru odlukom *Bosman*,¹⁸ ali je predmetna materija razrađena nizom drugih odluka. Tako je, primjerice, odlukama *Lawrie-Blum*¹⁹ i *Kempf*²⁰ utvrđeno da radni tjedan od jedanaest ili dvanaest sati predstavlja ekonomsku aktivnost, dok je, primjerice, u odluci *Dona*²¹ utvrđen položaj profesionalnog nogometaša u klubu kao položaj radnika. Čak i u ne tako davnoj povijesti hrvatskoga

¹⁷ *Court of Arbitration for Sport* (Sportsko arbitražno sudište) institucija je nezavisna od svih sportskih organizacija, ustrojena radi rješavanja sporova vezanih uz sport putem arbitraže i medijacije. Ustanovljena je 1984. sa sjedištem u Lausanni (Švicarska), nalazi se pod financijskom i administrativnom direkcijom Međunarodnog vijeća za sportsku arbitražu (ICAS).

¹⁸ Predmet broj 415/93 „Union royale belge des sociétés de football association ASBL v Jean-Marc Bosman, Royal club liégeois SA v. Jean-Marc Bosman and others and Union des associations européennes de football (UEFA) v Jean-Marc Bosman“. U presudi se, među inim, dotiču pitanja slobode kretanja radnika, a time i transferi nogometaša unutar Europske unije. Navedena presuda predstavlja prekretnicu u razvoju europskog sporta. Ukratko, presudom su zabranjene restrikcije prema stranim europskim igračima unutar nacionalnih liga te je igračima iz država članica EU-a nakon isteka ugovora s bivšim klubom dopušten transfer u klub koji je član nacionalnog nogometnog saveza druge države. Više o tome vidi: Marko Ivkošić: Pravni okvir transfera profesionalnih nogometaša, (*Uvod u*) *Športsko pravo*, Inženjerski biro, Zagreb, 2009, str 130-146.

¹⁹ Predmet broj 66/85, Deborah Lawrie-Blum v. Land Baden-Württemberg.

²⁰ Predmet broj 139/85, R. H. Kempf v. Staatssecretaris van Justitie.

²¹ Predmet broj 13/76, Gaetano Donà v. Maria Mantero.

sportskog prava ti su ugovori načelno imali status ugovora o radu,²² a u ovome su trenutku i dalje tako određeni za strane sportaše.²³ Unutar spomenutog razmišljanja potrebno je razmotriti mogućnost primicanja ugovora o profesionalnom igranju ugovorima o radu u odnosu na maloljetne sportaše.

Iako Zakon o radu²⁴ u članku 18. st. 1. govori kako zakonski zastupnik može ovlastiti maloljetnika od 15 godina starosti i starijeg za sklapanje određenog ugovora o radu te, sukladno tome, preuzimanje svih prava i obveza iz tog ugovora, st. 2. istoga članka tu mogućnost indirektno otklanja za sportske ugovore maloljetnika. Naime, od ovlaštenja iz stavka 1. ovoga članka izuzeti su pravni poslovi za poduzimanje kojih zakonskom zastupniku treba odobrenje tijela nadležnog za poslove socijalne skrbi. Imajući na umu odredbu članka 261. st. 3. Obiteljskog zakona,²⁵ jasno je vidljivo da sportski ugovori maloljetnika ulaze pod ingerenciju st. 2. članka 18. Zakona o radu. Stoga, *argumento a contrario* zastupnici maloljetnika nisu ovlašteni ovlastiti ga za potpisivanjem sportskog ugovora o radu. Uzmemo li u obzir činjenicu da je radni odnos strogo osobne naravi te da se može zasnovati samo ponaosob, postavlja se pitanje hoće li uopće biti moguće zasnivati radne odnose između maloljetnika i njihovih klubova.

Iako odredba čl. 98. st. 1. Obiteljskog zakona govori da roditelji imaju prava i dužnosti sklapati pravne poslove u ime svoje djece, pa kroz to i ugovore glede njihove sportske aktivnosti (uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb), smatramo da je u pogledu rada Zakon o radu *lex specialis*, pa je samim time otklonjena mogućnost da roditelji potpišu sportski ugovor o radu u ime svojega djeteta. Stoga, s obzirom na to da roditelji ne mogu dati ovlaštenje maloljetniku da potpiše sportski ugovor o radu, a oni ga ne mogu potpisati u njegovo ime, i imajući u vidu odredbu članka 8. Zakona o radu, prema kojoj je radni odnos moguće zasnovati jedino ugovorom o radu, dolazimo do zaključka da, prema pozitivnom pravu u Republici Hrvatskoj, maloljetnik neće moći zasnovati sportski radni ugovor. Načelno, spomenuto bi se pitanje moglo jasno urediti Zakonom o sportu kao određenim zakonom *subspecialis*, ali time bi se zapravo samo stvorio niz problema u pogledu praktične implementacije radnih odnosa u sustavu maloljetnika u sportu.

Uređivanje sportskog radnog odnosa za maloljetnike naizgled se može jednostavno urediti donošenjem novih norma unutar Zakona o sportu. Naime, ako stavimo u logičnu vezu spomenute odredbe čl. 261. i 98. Obiteljskog zakona s odredbom članka 18. Zakona o radu, teleološkim tumačenjem dolazimo do zaključka da je izuzeće iz st. 2 čl. 18.

²² Glavni je uzrok odustajanja od takva uređenja vjerojatno financijske naravi, tj. u slučaju da sportaši potpisuju ugovore o radu, klubovi moraju plaćati njihovo zdravstveno i mirovinsko osiguranje, što je trenutačnim uređenjem izbjegnuto.

²³ *Op. cit.*, bilj. 9, str. 112.

²⁴ *Op. cit.*, bilj. 13.

²⁵ „Za sklapanje ugovora između maloljetnog djeteta i fizičkih ili pravnih osoba kojima je predmet raspolaganje budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim športskim, umjetničkim ili sličnim aktivnostima, potrebno je prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb. Centar za socijalnu skrb mora, radi dobrobiti djeteta, osobito paziti da se zaštite djetetova imovinska prava i interesi.“

Zakona o radu stavljeno samo u kontekstu sprječavanja zaobilaženja centra za socijalnu skrb putem roditeljskog ovlaštenja. Odobrenjem centra za socijalnu skrb dobivamo viši stupanj zaštite interesa djeteta, a slučajevi toga razumno su propisani Obiteljskim zakonom. No nužnost odobrenja centra za socijalnu skrb ne bi trebala automatski isključivati mogućnost davanja ovlaštenja djetetu od strane roditelja za potpisivanje ugovora o radu. Smatramo kako bi spomenuta dva uvjeta trebala stajati u korelaciji i postojati zajedno kao uvjet za sportski radni odnos maloljetnika. Kada bismo Zakonom o sportu propisali da je za sportski ugovor o radu potrebno pribaviti prethodnu suglasnost centra za socijalnu skrb prije davanja ovlaštenja roditelja, riješili bismo gore razrađenu problematiku.

Nažalost, otvaranjem mogućnosti potpisivanja sportskih ugovora o radu maloljetnika otvorila bi se široka problematika. Primjerice, problem školovanja djece za vrijeme takva radnog odnosa²⁶ ili problem noćnoga rada²⁷ i sl. Potrebno je naglasiti da će, bez obzira na naziv sportskog ugovora kojim je maloljetnik vezan uz klub (*falsa nominatio non nocet*), sadržaj ugovora odrediti njegov pravni karakter. Pa tako, primjerice, kad se sportaš nalazi u klasičnom subordiniranom položaju u odnosu na klub, on ispunjava osnovne karakteristike radnika kako je Europski sud ustanovio u predmetu *Lawrie-Blum*. No trenutačna manjkava pravna regulativa omogućava jedino da se na pojedinačnoj razini prosuđuje karakter pojedinog ugovora, i to kroz sagledavanje njegova sadržaja. Tek eksplicitnim propisivanjem radnopravnog karaktera takvih ugovora obvezat će se svi sudionici da i na generalnoj razini respektiraju problematiku noćnog rada, školovanja djece i sl.

Nadalje, postavlja se pitanje trajanja tog ugovora, odnosno njegovih učinaka nakon nastupa punoljetnosti maloljetnika. Gledajući striktno Zakon o radu, maloljetnik je poslovno sposoban za sklapanje i raskidanje toga ugovora te za poduzimanje svih pravnih radnja u svezi s ispunjenjem prava i obveza iz toga ugovora ili u svezi s tim ugovorom, što zapravo znači da je trajanje tog ugovora moguće i nakon nastupa punoljetnosti. Maloljetniku je dana poslovna sposobnost limitirana samo na prava i obveze iz potpisanog ugovora o radu. No korelacija s Obiteljskim zakonom, odnosno njegovo teleološko tumačenje, dovodi do zaključka da ne bi trebalo biti tako. Ako Obiteljski zakon ograničava obveze iz sportskih ugovora najdulje do punoljetnosti djeteta,²⁸ onda bi trebalo i Zakon o radu tumačiti na način da je maloljetnik nakon dobivene ovlasti u mogućnosti potpisati ugovor o radu samo do svoje punoljetnosti. Odredba Obiteljskog zakona postoji zbog zaštite prava maloljetnika i u tom bi kontekstu trebalo primjenjivati i Zakon o radu, odnosno u kontekstu rečenoga trebalo bi donositi i norme u Zakonu o sportu.

²⁶ „Osoba mlađa od petnaest godina ili osoba s petnaest i starija od petnaest, a mlađa od osamnaest godina koja pohađa obvezno osnovno obrazovanje, ne smije se zaposliti.“ Zakon o radu, čl. 17. st. 1.

²⁷ Noćni rad maloljetnika načelno je zabranjen Zakonom o radu, dok je, s druge strane, treniranje u terminima nakon 20 sati uobičajeno.

²⁸ *Op. cit.*, bilj. 3, članak 261. stavak 4.

U okvirima bavljenja sportom kao svojevrsnim radom, postavlja se i pitanje je li profesionalni sport nezdrav za maloljetnike. Neupitno je da je zbog razine intenziteta fizičkih aktivnosti koje sportaši doživljavaju profesionalni sport nerijetko nezdrav za tijelo sportaša. Invaliditet nakon završetka profesionalne karijere, tj. trajne posljedice od istrošenosti tijela, viđaju se svakodnevno, a nerijetko mediji prenose i vijesti o smrtnim slučajevima među sportašima. Najčešće se prenose vijesti o otkazivanju srca mladih sportaša, poglavito nogometaša, unatoč preventivnim liječničkim kontrolama. S te strane postavlja se i pitanje je li poticanje na profesionalno bavljenje sportom svojeg djeteta radnja na štetu tog djeteta. Izričit odgovor nemoguće je dati, poglavito zbog raznovrsnosti sporta, primjerice, razlike između maloljetnih nogometaša, boksača ili tenisača, ali mišljenja smo da u svakodnevnom životu mladih profesionalnih sportaša nije dovoljno uvažena odredba čl. 87. st. 1. Obiteljskog zakona, koja govori da dijete ima pravo na skrb za zdravlje i život.

Potpisivanjem ugovora o radu odmiče se od općeprihvaćenih društvenih norma i podilazi se pod strogo definirane zakonske norme. Tako se maloljetnik ne smije zaposliti na poslovima koji mogu ugroziti njegovu sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili razvoj,²⁹ pa bi se i u ovom kontekstu ugovorom o radu moglo zakomplicirati profesionalno bavljenje sportom za maloljetnike. Stoga, iako je realno očekivati implementiranje ugovora o radu u profesionalni sport, mišljenja smo da se navedeno ne bi trebalo odnositi i na maloljetnike. No to ne znači da zagovaramo pasivnost zakonodavca na način da se zadrži postojeće stanje, koje tek tumačenjem zakona onemogućuje maloljetnicima potpisivanje sportskog ugovora o radu. Naprotiv, mišljenja smo da postoji potreba za izravnim normiranjem zabrane potpisivanja sportskog ugovora o radu za maloljetnike.

Ako prihvatimo tezu da će u doglednoj budućnosti ugovori o profesionalnom igranju biti zamijenjeni ugovorima o radu, postavlja se pitanje profesionalnog statusa maloljetnika zbog nemogućnosti potpisivanja takva ugovora. Mišljenja smo da je moguće razdvojiti profesionalni status maloljetnih od punoljetnih igrača u pogledu ugovora koji određuje takav njihov status, što bi zapravo i pripomoglo obvezi trajanja sportskih ugovora maloljetnika samo do njihove punoljetnosti.

4.2. Podzakonski pravilnici o statusu sportaša

Razni pravilnici sportskih udruga u kontekstu sportskih ugovora maloljetnika predstavljaju izvor prava i kao takve ih je potrebno analizirati. Naime, prikladno je spomenuti načelo zakonitosti, sukladno kojemu niži pravni akti moraju biti u suglasnosti sa zakonima kao višim pravnim aktima. Pa tako svi pravilnici sportskih saveza i klubova moraju biti u suglasnosti sa zakonima, a razina suglasnosti ovisi o karakteru zakonskih norma, odnosno jesu li one kogentne ili dispozitivne naravi. Stoga kada, primjerice, Obiteljski zakon propisuje da obveze djeteta vezane uz njegove sportske aktivnosti mogu trajati samo do njegove punoljetnosti, odredba pravilnika sportskog saveza koja

²⁹ *Op. cit.*, bilj. 13, čl. 19. st. 1.

propisuje da se profesionalni ugovor s maloljetnikom može potpisati na rok od tri godine suprotna je kogentnoj odredbi Obiteljskog zakona.

U nastavku ćemo analizirati odredbe dvaju pravilnika najvećih sportskih saveza u Republici Hrvatskoj - Pravilnika o statusu igrača Hrvatskog nogometnog saveza i Registracijskog pravilnika Hrvatskog košarkaškog saveza. Ponajprije, iz razloga što su pri Hrvatskom registru profesionalnih sportskih klubova³⁰ kao profesionalni klubovi načelno registrirani samo nogometni i košarkaški klubovi,³¹ uz jednu iznimku (Rukometni klub *Podravka*). Dakle, u ovom trenutku, kada govorimo o profesionalnim sportskim klubovima, govorimo gotovo u potpunosti samo o klubovima iz tih dvaju sportova. S druge strane, doticaj je mladih sportaša s tim sportovima golem, pogotovo s nogometom, koji je zasigurno nacionalni sport, zbog čega njihovi pravilnici zaslužuju veću dozu kritike u odnosu na ostale glede zaštite interesa maloljetnika.

4.2.1. Pravilnik o statusu igrača Hrvatskog nogometnog saveza

U Pravilniku o statusu igrača Hrvatskog nogometnog saveza³² potrebno je analizirati odredbu članka 4. Pravilnika. Pogledamo li pobliže odredbe u spomenutom članku, nailazimo na višestruko sporne odredbe glede njihove kompatibilnosti s Obiteljskim zakonom i pri tome elementarno pitanje njihove generalne valjanosti. U prvome stavku stoji: „Profesionalac je igrač neamater koji s klubom sklapa ugovor o profesionalnom igranju (u daljnjem tekstu: profesionalni ugovor). Takav ugovor može zaključiti igrač koji je navršio šesnaest (16) godina života.“ Spomenuta je odredba u potpunom nesuglasju s odredbama Obiteljskog zakona i Zakona o obveznim odnosima. Naime, spomenutim zakonima jasno je određeno da je za izazivanje pravnih učinaka vlastitim očitovanjem volje potrebno da osoba ima poslovnu sposobnost, koja se stječe punoljetnošću. Zato, osim nekih zakonskih iznimaka, u ime i za račun maloljetnika uvijek nastupaju njegovi zakonski zastupnici. Uz spomenuto, kada je riječ o raspolaganju budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim aktivnostima, potrebno je prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb. Stoga, ugovor o profesionalnom igranju može u ime maloljetnika potpisati samo njegov zakonski zastupnik, i to uz prethodno odobrenje centra za socijalnu skrb, a nikako maloljetnik samostalno, kako je to navedeno Pravilnikom. Nadalje, u stavku 3. stoji: „Ugovor (profesionalni i stipendijski) s malodobnim igračem zaključuje se na rok najduže do tri

³⁰ Vidi: public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3225, datum pristupa mrežnoj stranici 9. 2. 2014.

³¹ Zakon o sportu u članku 24. propisuje da status profesionalnog kluba može imati onaj sportski klub koji je osnovan radi obavljanja sportske djelatnosti sudjelovanja u sportskom natjecanju, a u kojemu više od 50 % registriranih seniorskih sportaša ima status profesionalnog sportaša, sukladno uvjetima iz članka 8. st. 1. istoga Zakona (u odnosu na broj prijavljenih sportaša za natjecateljsku godinu na listi koju vodi odgovarajući nacionalni sportski savez) ili ako ispunjava uvjete za stjecanje profesionalnog statusa sukladno pravilima odgovarajućega nacionalnoga sportskog saveza. Stavak drugi istoga članka propisuje kako se profesionalni sportski klub obvezno upisuje u Registar profesionalnih sportskih klubova, no u njemu nalazimo samo 15 nogometnih, 5 košarkaških i 1 rukometni klub, iz čega proizlazi da su trenutačno to jedini profesionalni klubovi u Republici Hrvatskoj.

³² *Glasnik* br. 04/10.

godine.“ Odredba je sporna iz razloga što je jednako tako Obiteljskim zakonom propisano kako ugovori koje potpisuju zakonski zastupnici u ime maloljetnika glede raspolaganja budućim imovinskim pravima djeteta u vezi s njegovim sportskim aktivnostima vrijede samo do punoljetnosti djeteta. Iz sporne odredbe Pravilnika proizlazi kako je moguće zaključiti takav ugovor i na razdoblje dulje od 18. godine života djeteta ako se ugovor sklapa, primjerice, sa sedamnaestogodišnjim igračem. Naime, iz takve odredbe proizlazi da će takav ugovor moći vrijediti do 20. godine života igrača. No spomenuta odredba članka 261. Obiteljskog zakona propisuje kako takvi ugovori mogu trajati najdulje do punoljetnosti djeteta. Takvom zakonskom formulacijom toj se normi daje kogentni značaj, što znači da je isključena eventualna dispozitivnost norme, koja bi omogućila pravilnicima drugačije rješenje. Naposljetku, u stavku 5. stoji: „Ukoliko ugovor zaključuje malodobni igrač, ugovor obvezno supotpisuju roditelji ili skrbnik.“ Spomenuta je odredba, vjerujemo, imala smisao udovoljiti već spominjanim odredbama Obiteljskog zakona, ali ona je, ako je interpretiramo na valjani način, učinila upravo suprotno. Iako bi se dalo zaključiti kako je riječ samo o nomotehničkom nedostatku, tome nije tako. Supotpisivanje se odnosi na situaciju u kojoj maloljetnik potpisuje ugovor, a njegov zakonski zastupnik daje samo potvrdu valjanosti toga potpisa svojim potpisom. Zakon je vrlo jasan, zakonski zastupnici potpisuju ugovor, ne odobravaju samo već potpisani ugovor od strane maloljetnika. Takvom se odredbom daje nepostojeća pravna snaga potpisu maloljetnika, a uz to se u potpunosti zanemaruje zakonom propisana uloga centra za socijalnu skrb, čije je prethodno odobrenje nužno za općenitu valjanost takvih ugovora.

Nepridržavanje odredaba zakona u praksi od strane roditelja djece sportaša glede potpisivanja ugovora u ime djeteta pojavljuje se iz raznih razloga i u mnogima od njih može se naći opravdanje. No postojanje službenog Pravilnika najvećeg i najbogatijeg sportskog saveza u Republici Hrvatskoj koji je u suprotnosti s pozitivnopravnim zakonskim odredbama nedopustivo je te izaziva pitanje kako je to uopće moguće. U kontekstu spomenutog treba se zapitati zašto to nisu uočila mjerodavna tijela ili, možda realnije, zašto su uočila, a ništa nisu poduzela.

4.2.2. Registracijski pravilnik Hrvatskog košarkaškog saveza

Registracijski pravilnik Hrvatskog košarkaškog saveza³³ u svakom je slučaju podobniji za primjenu od gore spomenutog Pravilnika Hrvatskog nogometnog saveza, ali opet ne posve prilagođen pravnom prometu u kojemu sudjeluju maloljetnici. Prije svega, u članku 2. spominju se načela na kojima se temelje prava i obveze iz Pravilnika. Tako je za prvu registraciju igrača, za prelazak maloljetnog igrača iz kluba u klub te za potpis ugovora maloljetnog igrača potreban potpis zakonskog zastupnika, odnosno skrbnika. Nadalje, odredbom članka 61. propisano je da na ugovorima o sportskom usavršavanju potpise ovjeravaju kod javnog bilježnika zakonski zastupnik igrača i ovlašteni potpisnik

³³ Na temelju članka 33. Statuta, Upravni odbor Hrvatskog košarkaškog saveza na 10. sjednici održanoj 4. srpnja 2013. u Zagrebu donio je Registracijski pravilnik Hrvatskog košarkaškog saveza.

(zastupnik) kluba. Iako naočigled i ta odredba odiše usuglašenošću sa zakonskim odredbama, nije tako. Zakon o javnom bilježništvu u članku 53. govori kako je za ugovore kojima se raspolaže imovinom maloljetnika potrebno da on bude u obliku javnobilježničkog akta. Uzmemo li u obzir činjenicu da ugovori o sportskom usavršavanju uvijek nose u sebi određeni iznos novca koji maloljetnik prima od kluba, jasno je kako odredba u kojoj stoji da je potrebna samo ovjera potpisa ne udovoljava zakonskim uvjetima³⁴ i samim je time nevaljana, tj. točnije rečeno, takav bi ugovor bio nevaljan. Poslije, odredbama članka 69.³⁵ i članka 81.,³⁶ ovaj se Pravilnik gotovo u potpunosti približava neprihvatljivim odredbama Pravilnika Hrvatskog nogometnog saveza. U spomenutima odredbama otvara se mogućnost da klub zaključi ugovor o profesionalnom igranju s igračima s navršениh 16 godina života, i to čak na vrijeme od 6 natjecateljskih sezona. Time su jasno povrijeđene zakonske odredbe glede pravne valjanosti poslova koje poduzimaju maloljetnici u odnosu na trajanje ugovora, pa čak i u teoretskoj situaciji kad bi takve ugovore potpisivali njihovi zakonski zastupnici. Naime, u Pravilniku se ispravno u odredbi članka 66. navodi kako ugovore o sportskom usavršavanju u ime maloljetnika potpisuju njegovi zakonski zastupnici, ali takva je odredba izostala za ugovore o profesionalnom igranju koje klub potpisuje s maloljetnim igračem starijim od 16 godina.

Iako je Pravilnik Hrvatskog košarkaškog saveza osjetno usklađeniji sa zakonskim normama, ipak i u njemu nalazimo odredbe protivne zakonskim normativima. Uz gore spomenute, u njemu nalazimo još odredaba koje ne pogoduju mladom sportašu. Tako je, primjerice, zanimljiva odredba članka 69. stavka 2. Pravilnika, u kojoj stoji da klub može jednostrano raskinuti ugovor o sportskom usavršavanju kada ocijeni da igrač nema igračku perspektivu i kvalitetu koju je klub od njega očekivao prilikom potpisa ugovora. Naravno, takva odredba nije ponuđena i igraču koji je potpisao ugovor o sportskom usavršavanju. Stoga, i u vezi s ovim Pravilnikom možemo postaviti isto pitanje u pogledu nejasnoće zašto sporne odredbe nisu usklađene sa zakonskim.

5. MEĐUNARODNI ASPEKT SPORTSKIH UGOVORA MALOLJETNIKA

Međunarodni aspekti sporta sve su dominantniji zbog sloboda kretanja radnika i pružanja usluga te internacionalizacije sporta. Ta činjenica iziskuje dodatnu međunarodnu regulativu te usklađivanje nacionalnih sportskih propisa. Šire i dublje zalaženje u tu problematiku nadišlo bi svrhu ovog rada pa ćemo materiju radi

³⁴ Pri ovjeri potpisa javni bilježnik samo potvrđuje da je određena osoba osobno potpisala ugovor, dok se u slučaju javnobilježničkog akta mora zadovoljiti točno određena forma akta te javni bilježnik objašnjava potpisnicima značenje onoga što potpisuju.

³⁵ „Ugovor u sportskom usavršavanju zaključuje se s rokom važenja do navršetka osamnaeste (18) godine života igrača, a prestaje vrijediti i prije ako klub i igrač zaključe ugovor o profesionalnom igranju kada igrač navrší šesnaest (16) godina ili u skladu s ovim pravilnikom ostvari prijelaz u drugi klub.“ Registracijski pravilnik Hrvatskog košarkaškog saveza.

³⁶ „Iznimno, klub A-1 muške lige može s igračem koji navrší šesnaest (16) godina života zaključiti ugovor o profesionalnim igranju.“ Registracijski pravilnik Hrvatskog košarkaškog saveza.

zaokruživanja ukratko sagledati s međunarodnog aspekta. Stoga, sagledat će se u osnovnim crtama međunarodnog aspekt sportskih ugovora maloljetnika s aspekta međunarodnog privatnog prava i s aspekta prava Europske unije.

Imajući u vidu indirektnu podređenost pravilnika nacionalnih sportskih saveza pravilnicima međunarodnih sportskih saveza unutar istoga sporta, kratko ćemo se osvrnuti i na status maloljetnika u FIFA-inu Pravilniku o statusu i transferima igrača od 1. prosinca 2012. godine. Razlog tome vidimo u globalnoj rasprostranjenosti nogometa, a time i FIFA-ina utjecaja, te u činjenici da njezini pravilnici služe ili, bolje rečeno, trebali bi služiti kao smjernice pri donošenju nacionalnih pravilnika o statusu igrača.

5.1. Sportski ugovori maloljetnika s aspekta međunarodnog privatnog prava

S obzirom na to da je internacionalnost profesionalnog sporta nešto što u današnje vrijeme predstavlja njegovu esenciju, međunarodni element prilikom sklapanja sportskih ugovora maloljetnika vrlo je česta pojava. Najjednostavniji je primjer sklapanje ugovora između maloljetnika i stranog sportskog kluba u slučaju kada je državljanstvo maloljetnika različito od države iz koje je klub.

U slučajevima gdje postoji međunarodni element unutar ugovora mjerodavno pravo određuje se pomoću kolizijskih pravila. U zakonodavstvu Republike Hrvatske tu ulogu ima Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima (dalje: ZRSZ).³⁷ U članku 19. ZRSZ-a stoji: „Za ugovor je mjerodavno pravo što su ga izabrale ugovorne strane ako ovim zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno.“ U kontekstu toga, ZRSZ već u prvim člancima određuje, uvjetno rečeno, norme ponašanja. Tako se pravo strane države ne primjenjuje ako bi učinak te primjene bio suprotan Ustavu Republike Hrvatske.³⁸ Nadalje, ne primjenjuje se pravo strane države koje je mjerodavno ako bi cilj primjene tog prava bio izbjegavanje primjene prava Republike Hrvatske,³⁹ za što je najpoznatiji primjer presude u slučaju princeze Beaufremont.⁴⁰ Ovdje bi trebalo spomenuti i institut *renvoi*,⁴¹ koji nalazimo u članku 6. ZRSZ-a. Naime, u slučaju da je potrebno primijeniti pravo strane države, uzet će se u obzir njegova pravila o određivanju mjerodavnog prava, ali ako ono odredi

³⁷ Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima, *Narodne novine*, br. 53/91, 88/01.

³⁸ *Ibid.*, članak 4.

³⁹ *Ibid.*, članak 5.

⁴⁰ B. Ivančić-Kačer, Športski ugovori maloljetnika, posebno s aspekta mjerodavnog prava, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 47, broj 2/2010 (96), str. 437. Budući da tadašnje francusko zakonodavstvo nije dopuštalo razvod braka, princeza Beaufremont promijenila je državljanstvo u njemačko kako bi se razvela po njemačkom pravu.

⁴¹ *Renvoi* ili „Uzvrat i upućivanje dalje“ metoda je određivanja mjerodavnog prava kada se ne upućuje odmah na materijalno mjerodavno pravo, nego i na kolizijsko pravilo mjerodavnog prava, pa konačna primjena materijalnog prava zavisi od takva kolizijskog rješenja. Primjenom *renvoi* neće doći do vraćanja na polazno pravo ni do upućivanja na pravo neke treće države, nego će se primijeniti materijalno pravo države na koje je uputila poveznica polaznog kolizijskog pravila. Usp. K. Sajko, *Međunarodno privatno pravo*, V. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, 2009, str. 191.

hrvatsko pravo kao mjerodavno, primijenit će se pravo Republike Hrvatske. Naravno, potrebno je spomenuti i situaciju kada ugovorne strane ne izaberu mjerodavno pravo. Takva je situacija uređena člankom 20. stavkom 1. točkom 20. ZRSZ-a. Ondje stoji kako će u takvoj situaciji primijeniti mjerodavno pravo gdje se u vrijeme primitka ponude nalazilo prebivalište, odnosno sjedište ponudioca, što će načelno u ovom primjeru značiti pravo države u kojoj sjedište ima sportski klub.

Potrebno je spomenuti i mogućnost primjene stranog prava kada nema međunarodnog elementa polazeći od instituta autonomije volje stranaka u ugovornom pravu koji je temelj ugovornog prava. Tako, kada međunarodnog elementa nema, na ugovorne će se strane primijeniti domaći zakon, osim ako su ugovorile primjenu nekog drugog prava, odnosno zakona, a to smiju ugovoriti samo ako im to nije zakonom zabranjeno.⁴²

5.2. Sportski ugovori maloljetnika s aspekta prava Europske unije

Pravo Europske unije u načelu se razvijalo (te se, naravno, i dalje razvija) između utjecaja presuda u pojedinačnim predmetima po anglosaskom načelu presedana i ratificiranih ugovora, koje možemo pripisati utjecaju kontinentalnog, odnosno romansko-germanskoga pravnog kruga.

Tako je prvom presudom Europskog suda pravde u području sporta, u predmetu *Walrave & Koch*,⁴³ ustvrđeno da se europsko pravo ne primjenjuje kod pravila koja su dio „čistog sportskog interesa“, odnosno da se primjenjuju na pravila koja imaju veze s „ekonomskim aktivnostima“.⁴⁴ S druge strane, *Ugovor iz Amsterdama* sadržavao je posebnu *Deklaraciju o sportu*, koja je naglasila socijalnu važnost sporta, čime je zapravo dan bitan politički signal glede priznavanja širine i značenja sporta.⁴⁵ Poslije, donošenjem dokumenta *White Paper on Sport*,⁴⁶ priznata je sveobuhvatna važnost sporta unutar Unije, kako s ekonomskog tako i s društvenog aspekta, čime su se zapravo otvorila vrata i daljnjem djelovanju europskih tijela u smjeru regulacije sporta na razini Unije. Stupanjem na snagu *Lisabonskog ugovora* promocija sporta i regulacija svih njegovih struktura dobila je novu dimenziju. Kao jedan od ciljeva djelovanja Europske unije unutar spomenute problematike, postavljen je razvoj europske dimenzije u sportu, promoviranje *fair play*a te zaštita fizičkog i moralnog integriteta sportaša i sportašica, posebice onih najmlađih.⁴⁷ Iako se u spomenutom ne rješavaju pitanja direktno vezana uz maloljetne sportaše, činjenica da je zaštita najmlađih sportaša izričito spomenuta

⁴² *Op. cit.*, bilj. 40, str. 438.

⁴³ A. Bačić, Lisabonski ugovor i novi start europskog sportskog prava, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 48, broj 4/2011 (102), str. 683.

⁴⁴ *Ibid.*, str. 683.

⁴⁵ *Ibid.*, str. 684.

⁴⁶ Bijela knjiga o sportu dokument je donesen 2007. godine od strane Europske komisije, koji se bavi društvenom, gospodarskom i organizacijskom dimenzijom sporta.

⁴⁷ *Usp. op. cit.*, bilj. 44, str. 689.

pokazuje važnost te materije.⁴⁸ S time u svezi treba spomenuti da je sport na razini Europske unije i dalje po načelu dodijeljenih ovlasti unutar ingerencije država članica. Odnosno, ono što je nametnuto jest to da Unija vodi brigu o specifičnoj prirodi sporta, čime zapravo ne stvara novu legislativu glede sportskog prava, ali je koordinira i nadopunjava.⁴⁹ Imajući sve spomenuto na umu, valja reći kako je Europska unija izričito propisala da je zaštita mladih sportaša bitna odlika europskoga sportskog prava.

U kontekstu ranije analize potencijalnih radnih odnosa maloljetnika u sportu, potrebno je spomenuti i Direktivu Vijeća Europske unije o zaštiti mladih ljudi na radu 94/33/EZ od 22. lipnja 1994. Naime, u njoj se u članku 5. navodi da zapošljavanje djece za potrebe izvođenja sportskih aktivnosti mora u svakom pojedinačnom slučaju prethodno odobriti nadležno tijelo. Nadalje je propisano da takve obveze ne smiju štetiti njihovu zdravlju, sigurnosti ili razvoju te pohađanju škole. Potrebno je spomenuti i odredbu članka 9. iste Direktive, koja daje mogućnost državama da u pogledu sportskih aktivnosti djelomično izuzmu primjene odredaba o zabrani noćnog rada.

Ovdje je potrebno spomenuti i činjenicu da se ranije spomenuti slučaj *Bosman* pozivao na nogometaše kao radnike. Na tome je temelju i krenuo razvoj odnosa profesionalnih sportaša i njihovih klubova kao radnopravni odnos, reguliran ugovorom o radu. S obzirom na činjenicu da je i Republika Hrvatska postala članicom Europske unije, valja očekivati da će ugovori o profesionalnom igranju postupno dobivati sve jače elemente ugovora o radu, što je podredno, dakako, i od utjecaja na status maloljetnih sportaša, a to je već ranije razjašnjeno.

Stoga, mišljenja smo da je članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji predodredilo, u bliskoj budućnosti, donošenje neizbježnih promjena u Zakonu o sportu, a kroz to i u spomenutim pravilnicima nacionalnih saveza u pogledu zaštite interesa maloljetnika. Razlog je takvu razmišljanju nesporni stav Europske unije glede podizanja zaštite interesa mladih sportaša i mehanizam djelovanja Europske unije po principu *soft-competence*. Takav princip daje mogućnost Europskoj uniji da bez stvaranja nove legislative izravno povezane sa sportom može podržavati, koordinirati i nadopunjavati sport,⁵⁰ što u konačnici predstavlja indirektnu provjeru donesenih norma. Stoga, razumno je očekivati da će hrvatsko zakonodavstvo samostalno prilagoditi postojeće norme, odnosno da će nacionalni savezi samostalno prilagoditi svoje pravilnike, no ipak do sada nije vidljiv bitan napredak na tome tragu.

⁴⁸ U članku 165. Ugovora o funkcioniranju Europske unije u stavku 2. kao jedan od ciljeva djelovanja Unije navedeno je: „Razvijanje europske dimenzije u sportu promicanjem pravednosti i otvorenosti na sportskim natjecanjima i suradnje među tijelima odgovornim za sport te zaštitom tjelesnog i moralnog integriteta sportaša i sportašica, osobito najmlađih sportaša i sportašica...”

⁴⁹ Riječ je o koordinaciji *soft-competence*, gdje Europska unija ima indirektan utjecaj.

⁵⁰ *Op. cit.*, bilj. 44, str. 693-694.

5.3. Status maloljetnih sportaša prema FIFA-inu pravilniku o statusu i transferima igrača

Šestim odjeljkom predmetnog pravilnika, poglavito člankom 19., regulirani su međunarodni transferi maloljetnika, odnosno zaštita maloljetnika. Kao temeljnu normu Pravilnik propisuje da su međunarodni transferi maloljetnih igrača zabranjeni.⁵¹ Time je FIFA zauzela jasan stav glede zaštite maloljetnika od svih nesigurnosti i zamki koje krije profesionalni sport, poglavito u pogledu međunarodnih transfera. Ipak, Pravilnik taksativno navodi tri iznimke od gore navedene zabrane. Tako je dopušten međunarodni transfer maloljetnika: a) ako se njegovi roditelji sele u zemlju u kojoj je sjedište novog kluba iz razloga koji nisu povezani s nogometom, b) ako igrač živi na udaljenosti od najviše 50 km od državne granice, a klub za koji se igrač želi registrirati u susjednom savezu također se nalazi na udaljenosti od 50 km od te granice te c) ako se transfer obavlja unutar teritorija Europske unije ili Europskog ekonomskog područja, a igrač je star između 16 i 18 godina. Posljednja iznimka pojačana je činjenicom da u takvim situacijama novi klub mora osigurati igraču adekvatno nogometno obrazovanje, jamčiti mu akademsko, školsko ili stručno obrazovanje uz treniranje nogometa, poduzeti sve što je potrebno kako bi se osiguralo da je igrač zbrinut na najbolji mogući način u pogledu svojeg boravka, smještaja i sl., te nakon registracije igrača dostaviti savezu dokaze o ispunjavanju gore navedenih obveza.

Iz priloženoga je jasno vidljiva svijest FIFA-e u pogledu maksimalnog ograničavanja mogućnosti transfera maloljetnih igrača, a u situacijama kada do transfera već dođe, jasno je vidljiva maksimalizacija zaštite interesa maloljetnika. Spomenuto ne treba iščitavati samo u uskom normativnom kontekstu, nego to treba tumačiti u kontekstu dužnosti svih subjekata u sportu vezanih uz status maloljetnih sportaša, a poglavito klubova i nacionalnih saveza, da učine sve što je u njihovoj moći kako bi zaštitili interese maloljetnih sportaša.

6. ZAKLJUČAK

Sportski ugovori maloljetnika vrlo su kompleksan pravni pojam, kako sa stajališta pravne teorije tako i sa stajališta prakse. S teoretske strane kompleksnost se stvara već u višem rodnom pojmu, odnosno definiranju sportskih ugovora kao takvih. Službena definicija sportskih ugovora, pa tako i sportskih ugovora maloljetnika, ne postoji. Razlog je pretjerana općenitost, koju nije moguće definirati, a i činjenica da realna potreba za definicijom ne postoji. Ono za čim potreba postoji jest definiranje pojedinačnih ugovora vezanih uz sport, koje potom možemo na teoretskom planu svrstati u širu skupinu sportskih ugovora. No unatoč toj simplifikaciji problema, i kada dođemo do pojedinačnih sportskih ugovora, poput ugovora o profesionalnom igranju, zapravo dolazimo do ugovora *sui generis*, koje je nemoguće svrstati pod samo jedan obveznopravni ugovor. Pridodamo li spomenutom činjenicu da je jedna od ugovornih strana maloljetnik, naići

⁵¹ „Međunarodni transferi igrača dozvoljeni su samo ukoliko je igrač stariji od 18 godina.“

ćemo samo na dodatan problem glede postizanja pravnih učinaka poduzetih od strane maloljetnika, odnosno valjanosti istih.

S praktične strane, stvarnost u gotovo ekstremno funkcionalnom obliku ide za tim da se olakša sklapanje ugovora između maloljetnika i drugih pravnih ili fizičkih osoba, uz često zanemarivanje interesa maloljetnika. Unutar takva djelovanja, nepodudarnost sa zahtjevima teorije i, što je još bitnije, s pozitivnopravnim zakonodavstvom, jest svakodnevica. U tom kontekstu jasno smo prikazali odredbe nacionalnih pravilnika koje su u direktnoj suprotnosti sa zakonskim odredbama, konkretnije Obiteljskim zakonom. Potrebno je spomenuti da pri tome cilj rada nije bilo puko upozoravanje na nevaljanost takvih odredaba, nego osvještavanje nadležnih institucija za potrebu mijenjanja tih odredaba, što bi u konačnosti trebalo dovesti do veće pravne sigurnosti maloljetnih sportaša, ali i drugih subjekata u sportu glede njihovih prava i obaveza, a što se ne smije zanemariti. Uređivanjem i usklađivanjem pravilnika nacionalnih saveza pružit će se ujedno veća sigurnost klubovima i menadžerima u pogledu ostvarivanja njihovih ugovorenih prava. Činjenica nevaljanosti jednog ugovora u ovom kontekstu ne ide u korist ni jednoj ugovornoj strani.

Naravno, spominjani pravilnici predstavljaju tek podredan problem. Naime, teško je očekivati dobru uređenost predmetnih norma unutar raznih pravilnika kada ni sami zakoni koji uređuju ovu materiju nisu međusobno usklađeni, odnosno ne sadržavaju dovoljno jasne norme. Ono od čega bi trebalo krenuti unutar uređivanja statusa maloljetnih sportaša jest Zakon o sportu. Dodavanjem odredaba o maloljetnim sportašima koje bi bile usuglašene s Obiteljskim zakonom, a opet prilagođene specifičnosti sporta, otklonio bi se velik dio problematike u praksi. Nadalje, smatramo da bi *de lege ferenda* trebalo osnovati registar takvih ugovora, koji bi uvelike osigurao veću pravnu sigurnost za sve ugovorne strane kod sportskih ugovora maloljetnika. Takvim djelovanjem uvelike bi se povećala pravna sigurnost svih ugovornih strana kod sportskih ugovora maloljetnika te bi se napravio korak naprijed u pogledu zaštite interesa maloljetnih sportaša.

Summary

SPORT CONTRACTS OF MINORS

The paper presents an analysis of the legal institute of sports contracts of minors, not only from the standpoint of the legislative system, but also from the practical point of view, where particular attention is paid to the legal uncertainty and frequent invalidity of such contract provisions. In the introduction to the main topic of the paper, the legal terms of “minors” and “sports contracts” are considered, followed by a brief presentation of relevant legal sources. Since the law of the Republic of Croatia does not include an explicit definition of the terms of minors and sports contracts, their meaning is primarily explained. Hence, it is established that a minor is a person under eighteen years of age, while sports contracts are defined as contracts *sui generis*, the particularities of which do not stem from their characteristics in the meaning of the law of obligations, but from mere substantive facts, namely between which parties such a contract is concluded and what its subject is. All the preconditions for the validity of sports contracts of minors are further presented, including the issue of invalidity of contract in cases where such preconditions are not fulfilled. The second part of the paper concerns the shortcomings of the relevant regulations of the Croatian Football Association, as well as the Croatian Basketball Federation. This topic is further elaborated from the international law standpoint, in order to indicate necessary future legislative changes. The author suggests certain changes *de lege ferenda*, of which the most important is the idea of establishing a special register of sports contracts of minors. The main purpose of the paper, therefore, is to draw attention to the inadequate legislative regulation of minors in sports in terms of the law of obligations, all with the aim of advocating changes *de lege ferenda*.

Keywords: sports, sports contracts, minor, Regulations of the Croatian Football Federation on the status of players, Registration Rules of the Croatian Basketball Federation

Author

Marko Hrabar

Student at Postgraduate Sports Law Programme, University of Split, Faculty of Law